Turks Bad (Meirtheater)

rijke theaterstad was. Het heeft evenmin zin om over klimaatsveranderingen te spreken, ten eerste omdat de vernieuwers, zoals al gemeld, naar andere oorden verdwijnen, ten tweede omdat de talrijke alternatieve pogingen geen enkele indicatie voor reële verbetering verschaffen. Toch kom ik er nog even op terug.

Middenstandstheater

Wat heeft het Antwerpse 'middenstandstheater' de afgelopen twee seizoenen — een bruikbare referentieperiode — gepresteerd? Uit het (grote) aanbod haal ik drie gezelschappen, die ik representatief acht: het Fakkel-Meirteater, het Raamteater en, vanzelfsprekend, de KNS, te etiketteren als resp. 'kamertheater' ('boulevard en engagement'), 'acteurstheater' (in casu via Walter Tillemans) en 'repertoiretheater'.

Het repertoire van het Fakkelteater bevat stuk voor stuk probleemstukken van (meestal) Angelsaksische oorsprong: Michel Tremblays *Verjaardagsfeest in Outremont* behandelt identiteitsproblemen in het tweetalige Montréal, Caryl Churchill speelt in *In de Wolken* de Victoriaanse preutsheid uit tegen de permissieve moraal, in *De nacht van Suzy Bernstein* (Bernard Farrell) wordt de psychotherapie op de korrel genomen en *Het Verhaal van een flik* van John Hopkins bekritiseert het politieapparaat. René Verheezens *De liefde van een terrorist,* een soapopera, en Vaclav Havels *De dienstnota,* een Tsjechisch dissidentiestuk, zijn uitzonderingen.

Naast al deze 'sociaal geëngageerde' stukken kan je zonder probleem een soortgelijk stuk plaatsen (b.v. Botho Strauss' *Kalldewey, farce* naast *De nacht van Suzy Bernstein*) met dit verschil dat het dan om een goed toneelstuk gaat. Er wordt, bij de repertoirekeuze (door directeur Groener zelf), blijkbaar alleen naar de didactische duidelijkheid van het thema gekeken, niet naar esthetische mogelijkheden en, maar dit is een kwaadwillig vermoeden, naar de kansen om de acteertechnische beperktheden niet te doen opvallen. Met een gedegen repertoire zou het Fakkelteater zich helemaal belachelijk maken. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de niet-problematische — al had *Turks Bad* (Nell Dunn) ook bij de Fakkel niet misstaan — produkties bij het Meirteater. Zwakke thrillers en flauwe kluchten. Zowel de repertoirekeuze als het artistieke idioom bij het Fakkel-Meirteater — een merkwaardige voorkeur voor expressionistische decors, bij de Fakkel, en liefhebbersnaturalisme als speelstijl — geven voortdurend de indruk qua intenties hoger te grijpen dan ze aankunnen.

Het Raamteater, dat in 1978 van start ging, is van in het begin met kwade ogen bekeken. Het ging de facto om een tweede plateau van de KNS, met o.a. Frank Aendenboom, Toon Brouwers en Walter Tillemans. De vraag rijst waarom deze mensen die, destijds zeker, een dikke vinger in de KNS-pap hadden, hun artistieke ambities niet konden waarmaken binnen hun eigen gezelschap. Maar dat is een andere kwestie, hier is de vraag wat het Raamteater binnen het Antwerpse theater vertegenwoordigt. Het feit dat dit gezelschap momenteel Tillemans' enige bekommernis is, maakt dit nog belangrijker. Het Raamteater, en daarvan getuigen alle recente produkties, brengt strak acteurstheater in de klassieke zin van het woord: er dient — en vanuit Tillemans' theaterbehoeften (cfr. *Etcetera* 6) is dit vanzelfsprekend — 'spetterend' geacteerd, de acteur is een circusartiest, en niet iemand die een functie vervult in een geïntegreerd spektakel. Dit is, wat mij betreft, een ongunstige ontwikkeling, een stap achteruit, omdat alle vraagstellingen en interpretatiemogelijkheden van de tekst worden vernietigd ten voordele van het spektakel, het onmiddellijke, eendimensionale effect. Het is daarom zo schrijnend dat dit repertoire — *Arme Cyrano* van Kohout naar Rostand, Patrick Süskinds solo *De Contrabas* en straks wellicht ook *Pak'em Stanzi* en Kohouts *Midzomernachtsdroom*-bewerking — het enige is dat in Antwerpen aan de primaire professionaliteitseisen beantwoordt. Dit is succesvol burgerlijk theater, en in Antwerpen is de enige concurrent daarbij Ivonne Lex' gezelschap. Maar het Raamteater kan je finaal weinig verwijten, terwijl andere gezelschappen — met name, nogmaals, Fakkel en KNS — niet eens de minimumvoorwaarden vervullen om ambities te mogen uitspreken.

Hoe het precies komt dat de KNS de laatste paar jaar in zulk een artistiek dal is terechtgekomen, is moeilijk uit te maken. Je kan een aantal oncontroleerbare gemeenplaatsen opsommen: het belonen van syndicale ijver met regieopdrachten (Martin Gyselinck, Guido Maeremans), de slaafse en volkomen acreatieve houding van directeur Domien De Gruyter tegenover het stadsbestuur (de Zesde Directie), de liaisons met tweederangsauteurs als Pavel Kohout en Jan Christiaens, enz... Feit is dat het gezelschap dat het hardst moord en brand schreeuwt — samen met de Fakkel, ook niet toevallig — over de bezuinigingswoede afgelopen zomer, op de planken keer op keer bewijst dat zij terecht werden 'gestraft' voor hun artistieke wanprestaties. Hoewel die bezuinigingen waarschijnlijk weinig met artisticiteit te maken hadden.